

УДК 351/354

Криштанович Мирослав Франкович

*доктор наук з державного управління, професор,
професор кафедри педагогіки та інноваційної освіти,
Інститут права, психології та інноваційної освіти
Національний університет «Львівська політехніка»*

Kryshtanovych Myroslav

*Doctor of Science in Public Administration, Professor,
Professor of the Department of Pedagogy and Innovative Education, Institute of Law,
Psychology and Innovative Education
Lviv Polytechnic National University
ORCID: 0000-0003-1750-6385*

DOI: 10.25313/2617-572X-2024-1-9555

ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ ПРАВОЗАХИСНИХ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ І ЇХ ВПЛИВУ НА ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ В РЕГІОНІ

FEATURES OF THE WORK OF HUMAN RIGHTS CIVIL ORGANIZATIONS AND THEIR IMPACT ON PUBLIC ADMINISTRATION IN THE REGION

Анотація. Метою дослідження є характеристика особливостей роботи правозахисних громадських організацій і їх впливу на публічне управління в регіоні. Доведено, що громадські організації, що займаються захистом прав людини, відіграють ключову роль у сфері публічного управління, спираючись на багатогранний підхід, який наголошує на їх вирішальній важливості. Визначено, що особливості роботи правозахисних громадських організацій полягають у їх відданості захисту та просуванню прав людини та основних свобод. Ці організації відрізняються своєю незалежністю від урядів, що дозволяє їм діяти як об'єктивні спостерігачі та критики порушень прав людини. Встановлено, що робота правозахисних громадських організацій суттєво впливає на публічне управління в регіоні, оскільки вони відіграють ключову роль у формуванні політики, забезпеченні прозорості діяльності уряду та підвищенні рівня громадянської участі. Визначено ключові характеризуючі ознаки роботи правозахисних громадських організацій в Україні. Доведено, що правозахисні організації в Україні активно займаються виявленням та реєстрацією випадків порушення прав людини. Це включає роботу в сферах свободи слова, прав журналістів, прав міноритарних груп, а також моніторинг ситуації з правами людини в зонах конфлікту, наприклад на сході України. Охарактеризовано позитивні ознаки впливу роботи правозахисних громадських організацій на систему публічного управління. Доведено, що робота правозахисних громадських організацій має значний вплив на публічне управління, сприяючи розвитку демократії, правової держави та забезпечення прав людини в регіоні. Це сприяє створенню більш відкритого, прозорого та відповідального уряду, який відображає інтереси та потреби всіх громадян. Вигілено чинники впливу впровадження воєнного стану в Україні на роботу правозахисних громадських організацій.

Ключові слова: публічне управління та адміністрування, громадські об'єднання, правозахисні громадські організації, воєнний стан, правозахисна діяльність, публічно-управлінські впливи, громадське суспільство

Summary. The purpose of the study is to characterize the features of the work of human rights civil organizations and their impact on public administration in the region. It has been proven that civil organizations dealing with human rights play a key role in the field of public administration, relying on a multifaceted approach that emphasizes their decisive importance. It is determined that the features of the work of human rights civil organizations lie in their dedication to the protection and promotion of human rights and fundamental freedoms. These organizations are distinguished by their independence from governments, which allows them to act as objective observers and critics of human rights violations. It has been established that the work of human rights civil organizations significantly affects public administration in the region, as they play a key role in policy formation, ensuring government transparency, and increasing the level of civic participation. Key characterizing features of the

work of human rights civil organizations in Ukraine have been identified. It has been proven that human rights organizations in Ukraine are actively engaged in identifying and registering cases of human rights violations. This includes work in the areas of freedom of speech, journalists' rights, minority groups' rights, as well as monitoring the human rights situation in conflict zones, for example, in eastern Ukraine. Positive aspects of the impact of the work of human rights civil organizations on the public administration system have been characterized. It has been proven that the work of human rights civil organizations has a significant impact on public administration, contributing to the development of democracy, the rule of law, and the protection of human rights in the region. This promotes the creation of a more open, transparent, and accountable government that reflects the interests and needs of all citizens. Factors influencing the implementation of martial law in Ukraine on the work of human rights civil organizations have been highlighted.

Key words: public management and administration, public associations, human rights non-governmental organizations, martial law, human rights activities, public management influences, public society.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Громадські організації, що займаються захистом прав людини, відіграють ключову роль у сфері публічного управління, спираючись на багатогранний підхід, який наголошує на їх вирішальній важливості. Ці організації займаються різноманітною діяльністю: від інформування та підвищення обізнаності до юридичної допомоги та розробки політики, і всі вони спрямовані на захист прав людини. Відтак, центральне місце в їхній місії займає підвищення обізнаності з проблемами прав людини. Це передбачає просвітництво громадськості, вплив на політиків та мобілізацію підтримки прав людини. Проліваючи світло на порушення та захищаючи права маргіналізованих верств населення, ці організації сприяють формуванню культури усвідомлення та поваги до прав. Моніторинг та звітність є ще одним наріжним каменем їхньої роботи. Завдяки ретельному документуванню та аналізу порушень прав людини ці організації притягують уряди та інші організації до відповідальності. Їхні звіти часто служать ключовим ресурсом у глобальному дискурсі з прав людини, привертаючи увагу до втрачених з уваги або проблем, що виникають. Надання юридичної підтримки жертвам порушень прав людини є також важливою функцією. Ці організації пропонують юридичні консультації, подають жертв у суді та просувають правові реформи. Цей правовий захист виходить за межі окремих справ, сприяючи ширшим зусиллям щодо зміцнення правової бази для захисту прав людини.

Працюючи з маргіналізованими спільнотами, ці організації забезпечують захист прав найуразливіших верств населення, включаючи біженців, меншини та дітей. Це передбачає пряму підтримку та системну політику для усунення корінних причин дискримінації та нерівності.

За часів кризових ситуацій в регіоні, правозахисні організації часто опиняються на передньому краї, пропонуючи критично важливе втручання та підтримку. Їхні зусилля в кризових зонах варіюються від моніторингу та звітності щодо ситуації з правами людини до надання гуманітарної допомоги та захисту інтересів постраждалих. Відтак,

такого роду організації часто співпрацюють з міжнародними організаціями, а іноді й з урядами, посилюючи свій вплив за рахунок спільного досвіду та ресурсів. Цей дух співпраці має вирішальне значення у вирішенні складних транснаціональних проблем прав людини.

Таким чином, актуальним є те, що громадські організації мають вагомий вплив в системі публічного управління. Вони підтримують демократичні цінності, забезпечуючи підзвітність уряду та прозорість у питаннях прав людини. Їхні зусилля сприяють соціальній справедливості, миру та стабільності, усуваючи порушення прав людини та захищаючи інтереси знедолених. Їх вплив на політику та законодавство інтегрує міркування прав людини в публічне управління, сприяючи створенню більш справедливих та рівноправних суспільств. Більше того, відстежуючи та повідомляючи про зловживання, вони є важливим засобом контролю проти зловживання владою, захищаючи індивідуальні свободи та права. За допомогою освіти та підтримки вони розширюють можливості окремих осіб та спільнот, сприяючи активній громадянській участі та захисту прав.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Важливі аспекти вирішення проблем роботи правозахисних громадських організацій розкривалися в роботах таких вчених, як Л. Акімова, Г. Аніловська, О. Ареф'єва, Ю. Білан, С. Білан, З. Варналій, С. Васильчак, О. Власюк, Т. Васильців, В. Геєць, З. Герасимчук, Л. Гнилицька, М. Єрмошенко, Я. Жаліло, З. Живко, О. Захаров, С. Кавун, М. Криштанович, І. Корчинський, О. Ляшенко, І. Мігус, С. Мельник, І. Мойсеєнко, Т. Момот, В. Мунтіян, Є. Олейніков, І. Оттенко, В. Панченко, В. Пономаренко, В. Прохорова, Я. Пушак, І. Ревак, Є. Рудніченко, С. Урба, М. Флейчук, В. Франчук, М. Швець, Л. Шемаєва, С. Шкарлет, В. Шлемко, В. Шликов, О. Шляйфер, А. Штангрет, В. Ярочкін та ін. Однак низка теорій і концепцій щодо врахування публічного управління в цій проблемі, досі залишаються не розкритими повною мірою, що й зумовило вибір даної тематики, її сучасну актуальність.

Метою дослідження є характеристика особливостей роботи правозахисних громадських

організацій і їх впливу на публічне управління в регіоні.

Виклад основного матеріалу. Особливості роботи правозахисних громадських організацій полягають у їх відданості захисту та просуванню прав людини та основних свобод. Ці організації відрізняються своєю незалежністю від урядів, що дозволяє їм діяти як об'єктивні спостерігачі та критики порушень прав людини [1–2]. Мета цих організацій полягає у створенні справедливішого світу, де права кожної людини поважаються та захищаються. Це досягається через моніторинг, документування та звітування про порушення прав людини, а також через активне залучення до правозахисної освіти та підвищення обізнаності. Їх призначення — служити мостом між маргіналізованими групами та ширшим світом, забезпечуючи, щоб голоси тих, кого часто ігнорують або придушують, були почуті [3–5]. Вони також працюють над зміцненням законодавства та інституцій, що забезпечують захист прав людини. Завдання цих організацій багатогранні і включають у себе захист прав індивідів, просвітницьку діяльність, а також вплив на політичні та правові системи з метою покращення стандартів прав людини. Вони також проводять адвокаційну роботу, спрямовану на внесення змін у законодавство та політику для кращого захисту прав людини, і часто співпрацюють з міжнародними інституціями та правозахисними організаціями інших країн для досягнення своїх цілей [6–10].

Робота правозахисних громадських організацій суттєво впливає на публічне управління в регіоні, оскільки вони відіграють ключову роль у формуванні політики, забезпеченні прозорості діяльності уряду та підвищенні рівня громадянської участі. Правозахисні організації часто виступають як місток між громадянами та урядом, сприяючи двосторонньому діалогу. Відтак, ці організації забезпечують

моніторинг діяльності уряду, особливо щодо дотримання прав людини і основних свобод. Вони ретельно документують порушення, що допомагає забезпечити підзвітність урядових дій. Це, у свою чергу, спонукає урядовців бути більш обачними та відповідальними у своїх рішеннях і діях.

Ключові характеризуючі ознаки роботи правозахисних громадських організацій в Україні, подано на табл. 1.

Правозахисні організації також активно займаються адвокацією, намагаючись вплинути на формування політики та законодавчі ініціативи, що відповідають стандартам прав людини. Вони проводять кампанії, організовують публічні дискусії та використовують медіа, щоб залучити увагу до важливих питань, зміцнюючи цим самим демократичні процеси. Крім того, правозахисні групи відіграють важливу роль у зміцненні громадянського суспільства, організовуючи навчання та забезпечуючи ресурси для інформування громадян про їхні права і свободи. Це сприяє збільшенню громадської участі та зміцнює громадський контроль над діяльністю уряду.

Позитивні ознаки впливу роботи правозахисних громадських організацій на систему публічного управління подано на рис. 1.

Таким чином, робота правозахисних громадських організацій має значний вплив на публічне управління, сприяючи розвитку демократії, правової держави та забезпечення прав людини в регіоні. Це сприяє створенню більш відкритого, прозорого та відповідального уряду, який відображає інтереси та потреби всіх громадян.

Ключові чинники впливу впровадження воєнного стану в Україні на роботу правозахисних громадських організацій подано на табл. 2.

Введення воєнного стану в Україні мало істотний вплив на роботу правозахисних організацій,

Таблиця 1

Ключові характеризуючі ознаки роботи правозахисних громадських організацій в Україні

№	Ознака	Сутність
1	Моніторинг та документування порушень прав людини	Правозахисні організації в Україні активно займаються виявленням та реєстрацією випадків порушення прав людини. Це включає роботу в сферах свободи слова, прав журналістів, прав міноритарних груп, а також моніторинг ситуації з правами людини в зонах конфлікту, наприклад на сході України
2	Адвокація та вплив на публічну політику	Українські правозахисні організації активно залучаються до процесів формування публічної політики, зокрема через лобювання змін в законодавстві, участь у публічних дебатах та співпрацю з урядовими структурами
3	Захист та підтримка жертв порушень прав людини	Правозахисні організації надають юридичну та іншу допомогу жертвам порушень прав людини, включаючи юридичне представництво, психологічну підтримку та допомогу в отриманні соціальних послуг
4	Підвищення обізнаності та освітні програми	Важливим аспектом діяльності є проведення інформаційних та освітніх кампаній, метою яких є підвищення рівня обізнаності громадян щодо їх прав та методів їх захисту
5	Міжнародна співпраця та партнерство	Українські правозахисні організації активно співпрацюють з міжнародними інституціями

Джерело: сформовано автором

що діють всередині країни. Коли оголошується воєнний стан, звичайні правові рамки та заходи захисту можуть бути змінені або призупинені, що може призвести до проблем у забезпеченні захисту та заохочення прав людини. По-перше, введення воєнного стану призводить до обмеження деяких свобод, таких як свобода пересування, зборів та вираження думок. Ці обмеження можуть перешкоджати можливості правозахисних організацій здійснювати свою звичайну діяльність, таку як моніторинг та повідомлення про порушення прав людини, організацію зборів або розповсюдження інформації серед громадськості та міжнародної спільноти. По-друге, в умовах воєнного стану може відбутися збільшення кількості військових операцій та операцій із забезпечення безпеки, що може призвести до порушень прав людини, таких як довільні арешти, затримання без суду і навіть позасудові страти. Правозахисним організаціям доручено

непросту роботу з документування цих інцидентів, захист прав постраждалих та притягнення до відповідальності. Однак їх здатність зробити це можуть бути обмежені через обмежений доступ до постраждалих районів, ризики для їхньої власної безпеки та відсутність співпраці з боку військових та урядових властей. По-третє, воєнний стан може створити атмосферу страху та залякування, яка може відмовити жертв та свідків порушень прав людини відкрито заявляти про себе. Це ускладнює правозахисним організаціям збирання точної інформації та надання підтримки нужденним.

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямі. В Україні, де воєнний стан був запроваджений внаслідок повномасштабного вторгнення Російської Федерації, роль громадських організацій, особливо тих, що займаються питаннями прав людини, була значною у впливі на ефективність публічного управління. Ці

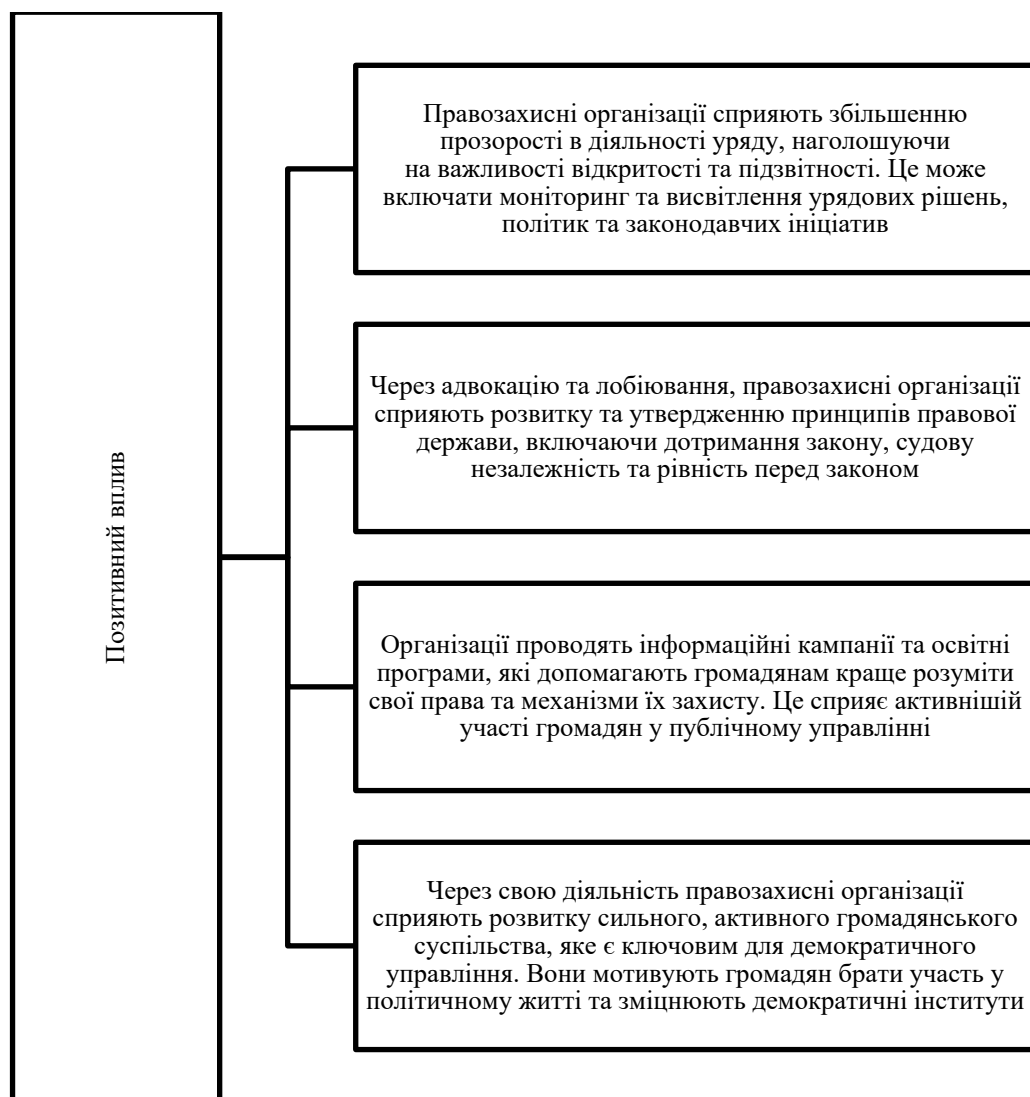

Рис. 1. Позитивні ознаки впливу роботи правозахисних громадських організацій на систему публічного управління

Джерело: сформовано автором

Таблиця 2

**Ключові чинники впливу впровадження воєнного стану в Україні на роботу
правозахисних громадських організацій**

№	Чинники	Характеристика чинників
1	Обмеження громадянських свобод	Це може ускладнювати роботу правозахисників, оскільки обмежує їхню можливість збирати інформацію, проводити масові заходи та взаємодіяти з громадськістю
2	Підвищений ризик для правозахисників	В умовах воєнного стану зростає ризик для особистої безпеки правозахисників, особливо тих, хто працює в зонах конфлікту або займається документуванням військових злочинів та інших серйозних порушень
3	Зміна пріоритетів у роботі	Воєнний стан може спонукати правозахисні організації переосмислити та змінити свої пріоритети. Зокрема, може збільшитися увага до прав військовополонених, жертв воєнних конфліктів, внутрішньо переміщених осіб та до питань військових злочинів
4	Співпраця з державними органами	Воєнний стан може потребувати більш тісної взаємодії та координації дій між правозахисними організаціями та військовими, правоохоронними та іншими державними структурами
5	Психологічна підтримка та допомога постраждалим	Збільшується потреба у наданні психологічної допомоги та підтримки постраждалим від війни, що також стає важливою частиною діяльності правозахисних організацій

Джерело: сформовано автором

організації адаптувалися до складних обставин, продемонструвавши стійкість і винахідливість у своїх зусиллях захисту прав людини та підтримки структури управління в неспокійні часи. В умовах воєнного стану державні установи часто стикаються з величезними проблемами, включаючи підтримку правопорядку, забезпечення громадської безпеки та захист прав людини. У цьому контексті громадські організації в Україні відіграли ключову роль у кількох ключових сферах. Вони відіграли важливу роль у моніторингу та документуванні порушень прав людини, що особливо важливо у зонах бойових дій, де такі порушення можуть загостритися. Надаючи точні звіти з місць, ці організації допомагають інформувати як національні, так і міжнародні спільноти, забезпечуючи прозорість ситуацій, які в іншому випадку могли б бути огорнуті плутаниною або дезінформацією. Ці організації також відіграли життєво важливу роль у наданні юридичної допомоги та підтримки особам, які постраждали внаслідок війни. Це включає допомогу переміщеним особам, надання юридичних консультацій тим, хто стикається

з порушеннями їх прав, а також справедливого поводження з усіма людьми, незалежно від їхньої участі у війні. Ця правова підтримка відіграла вирішальну роль у забезпеченні дотримання верховенства закону навіть в умовах воєнного стану, запобігаючи ерозії громадянських свобод. Крім того, громадські організації відіграли ключову роль наданні гуманітарної допомоги. Вони швидко відреагували на потреби населення, надавши їжу, медичну допомогу, житло та інші необхідні послуги тим, хто був переміщений або постраждав внаслідок конфлікту. Ця пряма допомога як задовольняє насущні потреби, а й допомагає підтримувати соціальну стабільність за часів потрясінь.

Потенційною галуззю подальших досліджень є вивчення нових моделей юридичної допомоги та захисту інтересів. Це може включати вивчення ефективності різних правових стратегій захисту прав людини в умовах воєнного стану та конфліктних ситуаціях. Розуміння правових проблем, унікальних для цих контекстів, дозволить надавати більш цілеспрямовану та ефективну юридичну підтримку.

Література

1. Yemanov V., Dzyana H., Dzyanyi N., Dolinchenko O., Didych O. Modelling a public administration system for ensuring cybersecurity. *International Journal of Safety and Security Engineering*. 2023. Vol. 13, No. 1. P. 81–88.
2. Pyliavskiy I., Martusenکو I., Molnar O., Dzyana H., Kushniriuk V. Modeling ways of improving Green economy and environmental protection in the context of governance. *Business: Theory and Practice*, 2021. 22(2). P. 310–317.
3. Arrow K., Dasgupta P., Goulder L.H., Mumford K., Oleson K. Sustainability and the measurement of wealth. *Environment and Development Economics*. 2012. 17(3). P. 317–353.
4. Kryshchanovych M., Kiyanka I., Ostapiak V., Kornat L., Kuchyk O. Modeling effective interaction between society and public administration for sustainable development policy. *International Journal of Sustainable Development and Planning*. 2023. Vol. 18, No. 8. P. 2555–2561.

5. Vasconcelos V. Social justice and sustainable regional development: Reflections on discourse and practice in public policies and public budget. *Insights into Regional Development*. 2021. 3(1). P. 10–28.
6. Cuadrado-Ballesteros B., Santis S., Bisogno M. Public-sector financial management and e-government: the role played by accounting systems. *International Journal of Public Administration*. 2022. 45(8). P. 605–619.
7. Kryshchanovych M., Filippova V., Huba M., Kartashova O., Molnar O. Evaluation of the implementation of the circular economy in EU countries in the context of sustainable development. *Business: Theory and Practice*. 2020. 21(2). P. 704–712.
8. Dunlop C., Ongaro E., Baker K. Researching COVID-19: A research agenda for public policy and administration scholars. *Public Policy and Administration*. 2020. 35(4). P. 365–383.
9. Voronov O., Kurnosenko L., Bezena I., Petryshyn N., Korniiievskiy S., Ilychok B. Public administration of planning for the sustainable development of the region in the context of total digitalization. *International Journal of Sustainable Development and Planning*. 2023. Vol. 18, No. 1. P. 61–67.
10. Shtangret A., Topalova E., Polovcev O., Chornenka O., Musiyovskiy, A. Practical aspects of the use of antisipative management in the process of ensuring the economic security of an enterprise. *Business: Theory and Practice*. 2021. 22(1). P. 202–210.

References

1. Yemanov, V., Dzyana, H., Dzyanyi, N., Dolinchenko, O., & Didych, O. (2023). Modelling a public administration system for ensuring cybersecurity. *International Journal of Safety and Security Engineering*, 13, 1, 81–88.
2. Pyliavskiy, I., Martusenko, I., Molnar, O., Dzyana, H., & Kushniriuk, V. (2021). Modeling ways of improving Green economy and environmental protection in the context of governance. *Business: Theory and Practice*, 22(2), 310–317.
3. Arrow, K., Dasgupta, P., Goulder, L. H., Mumford, K., & Oleson, K. (2012). Sustainability and the measurement of wealth. *Environment and Development Economics*, 17(3), 317–353.
4. Kryshchanovych, M., Kiyanka, I., Ostapiak, V., Kornat, L., & Kuchyk, O. (2023). Modeling effective interaction between society and public administration for sustainable development policy. *International Journal of Sustainable Development and Planning*, 18, 8, 2555–2561.
5. Vasconcelos, V. (2021). Social justice and sustainable regional development: Reflections on discourse and practice in public policies and public budget. *Insights into Regional Development*, 3(1), 10–28.
6. Cuadrado-Ballesteros, B., Santis, S., & Bisogno, M. (2022). Public-sector financial management and e-government: the role played by accounting systems. *International Journal of Public Administration*, 45(8), 605–619.
7. Kryshchanovych, M., Filippova, V., Huba, M., Kartashova, O., & Molnar, O. (2020). Evaluation of the implementation of the circular economy in EU countries in the context of sustainable development. *Business: Theory and Practice*, 21(2), 704–712.
8. Dunlop, C., Ongaro, E., & Baker, K. (2020). Researching COVID-19: A research agenda for public policy and administration scholars. *Public Policy and Administration*, 35(4), 365–383.
9. Voronov, O., Kurnosenko, L., Bezena, I., Petryshyn, N., Korniiievskiy, S., & Ilychok, B. (2023). Public administration of planning for the sustainable development of the region in the context of total digitalization. *International Journal of Sustainable Development and Planning*, 18, 1, 61–67.
10. Shtangret, A., Topalova, E., Polovcev, O., Chornenka, O., & Musiyovskiy, A. (2021). Practical aspects of the use of antisipative management in the process of ensuring the economic security of an enterprise. *Business: Theory and Practice*, 22(1), 202–210.

Стаття надійшла до редакції 18.01.2024